

ובק"ס שנה כב ע' 172 הביא שגם במשפטי שבועות נמצא פעם אע"פ במובן „משום“.

ומעניין שגם הרמב"ם בעל הסגנון הבהיר והמדויק משתמש לפעמים במונח אע"פ למובן הואיל. ראה בהלכות תרומות פט"ו הט"ו: שצוריקם של תרומה שנמלו לבור של מים אע"פ שהבאישו מימיו הרי הן מותרין שאין נותן טעם לפגם אוסר, ככל סגנון המשנה שהבאתי.

וכן בהלכות מעילה פי"ג. ה"א: נהנה קודם זריקה מבשר קדשי קדשים שנמסא או שנהנה מאימורי קדשים קלים אף על פי שהעלו לראש המזבח הרי זה פטור. והשווה המקור במעילה י ע"א. וראה במגילת ספר שעל הסמ"ג (קושטה תק"ה) לאווין שנו (קעא רע"א).

יב

בן סירא

ידידי הרב י. ל. זלוטניק, הואיל לפתוח ב„סיני“ כרך י"ח ע' מט — נ את הסדרה של „אגדות מני קדם“ באגדה אחת. אשר תמיד חמה אני איך השתרבבה לתוך ספרותינו: אגדה שהיא מוזרה לרוח היהדות. בלי כל תוכן לימודי או מוסרי, ומקורה באלפא-ביתא דבן סירא. חוברת שכל תעודתה להתל ולהלעיג על דברי חכמים, כאשר הוכיח הר' אברהם אפשטיין בספרו מקדמוניות היהודים ע' 119—124. ממעין גרפש זה נבעה הבדותא על לירת בן סירא. אחרי שאמו קלטה באמבטיה ש"ז שהוציא אביה — הנביא האלהי ירמיהו.

לא נדון כאן על האפשרות הפיזיולוגית, אם אפשר שתתעבר אשה ע"י קליטה שלא כדרך הנשתלים. דברי

הגמרא חגיגה, טו רע"א ידועים, ועל כל זה הוכיח מרן
המשנה למלך בהל' אישות סט"ו, ה"ד מכמה סוגיות
התלמוד שאין מציאות ואפשרות דבר. לא נתעכב בזה על
ההמצאה החדשה של זריקות ואף לא נתעסק בפלפולא
דאורייתא דברר כאן הלכה. אבל כמה מעליב היא להביא
ענין אמבטיה זו בקשר לירמיהו קדוש ישראל.
"אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו".

האגדה רחוקה הובאה בהסתייגות מרובה בתשב"ץ
ח"ג סי' רסג, המדגיש במפורש כי לא לנו היא. רק
"אם נאמין לספרים חצונים". אבל בלי היסוס
אלא כדבר ידוע ומוסכם הובאה האגדה ב"לקוטי מהרי"ד".
אמנם יודעים אנחנו מי כתב את הלקוטים הללו בשם
המהרי"ל, יש לנו על כך עדות נאמנה של רבינו חיים
מולוצ'ין במכתבו אשר בראש הספר "מעשה רב" מנהגי
הגר"א, שם הוא מביא כי נכתבו על ידי שמש קטן.
ואותו שמש קטן שתלה דבריו במהרי"ל, עמוד
ההוראה, הוא אשר הביא אותה האגדה המוזרה לחוג בעלי
ההלכה. רבינו בעל חלקת מחוקק באה"ע סי' א, סק"ח,
כותב: יש להסתפק אשה שנחעברה באמבטי אם קיים
האב סו"ר, ואם מיקרי בנו לכל דבר, בדיוקוטי מהרי"ל
נמצא שבן סירא היה בנו של ירמיהו שרחץ באמבטי כי
סירא בגמטריא ירמיהו [!] כו'. והנה ודאי כי מרכינים
אנחנו ראש לפני עמוד ההלכה, אבל מה לו אצל אגדה,
סתירא אני להגיד כי לאשר הביא אגדה של דופי זו
הסיבו לו מן השמים שיטעה מיד באותה שורה בדבר
שלא יטעה בו בר בי רב. הוא כותב שם באותה שורה
"ועיין בס' עבודת הקודש להרב איש האלקי מוהרר"ם
קורדאוירו זצ"ל בחלק התכלית פרק יז כו'", ומי לא

ידע שספר עבודת הקודש לא חיברו הר"מ קורדאוורו
כי אם הר' מאיר בן גבאי, אלא שיש להקיש על
נכונות הזהות שבן סירא הוא בנו של ירמיהו כמו שהרמ"ק
הוא אבי הספר עבודת הקודש...

וכמדומני, שההוכחה כי סירא בגמטריא ירמיהו אין
בה כדי לחפות על העובדה, שבין זמנו של ירמיהו עד
זמנו של בן סירא, מימות חורבן בית ראשון, שהיה בימי
זקנתו של ירמיהו, אחרי שכבר ניבא יותר מארבעים שנה,
למן הימים הללו עד התקופה שאחרי שמעון הצדיק אשר
חי ופעל בזמנו של אלכסנדר הגדול—עברו כמאתיים שנה.
אבל אחרי שהובאה האגדה הזאת פנימה להיכל
ההלכה, נמשך אחריה רבינו המשנה למלך בדיון הנזכר.
נקודת המוצא שלו הוא „לקוטי מהרי"ף", גם מבקר חרוץ
אשר לא חת מלפסקס על המקובל, הוא רבינו הגר"י יעבץ.
כותב באגרת בקורת שלו (יט, א—ב): „כן מקובל בידינו
על בן סירא שנו"ד כן מבלי שנוזקה אמו לאדם רק
מזרע שקלטה במרחץ נחעברה, כנודע בספר הקטן הנמצא
אצלנו ונקרא שמו בן סירא, ומצאתי בלקוטי מהרי"ף
שר"ל בן זרע, ומפני הכבוד הסבו שמו וקראוהו בן סירא
שהוא בגמטריא בן ירמיה, וגדולה [מזו] מצאנו בדברי
סופרי דהאומות שנמצא בארץ המוריהה הר' (שנקרא
אירמאנטיס) שגדלים בו גפנים נושאים ענבים טובים
וחזקים כל כך שהנשים האוכלות מהם מתעברות מהן
כמבעילת זכר, וכן מעידיים על מימי נילוס שלפעמים
הנשים מתעברות משתייתן לבד" — העתקתי את העדויות
הללו כדי להקיש מהבדיות האחרונות על הראשונה.
ושרי ליה מאריה לבעל „פחד יצחק" שהכניס בספרו
במערכת בי"ת בדותא זו, ונרשם שם „כמו שמפורש

בכתובות" מה שלא היו דברים מעולם, רק הרס שוטה הקראי, באשכול הכופר שטו, מיחס אגדה זו לחכמי התלמוד למען התלוצץ עליהם.

משלשי בדויות הטילו כמו כן דופי ביחוסם של רבותינו הקדושים ר' פסא ור' זירא הכהן. בעוד שגם האומר על מי שהוא כי לא נודע לו אב, הלוא לא נתכוון רק לומר שלא נודע דבר על אביו (וגם על זה יש לדון, ראה סדר הדורות, ח"ב ערך ר' זירא אות ג), אבל הן אין זאת אומרת כי הוא שתוקי או אסופי. ישתכחו הדברים ולא יאמרו. על כל כגון זה אמרו כבר בירושלמי סוטה ספ"ה: אי לית הוא — אם אין הדבר כמו שאתה אומר — הוא עתיד להתוכח עמך, הוא יחבע ממך את עוון הוצאת הדיבה זו, אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו.

יג

חודש ושבת

תיר מעשה ברי' אלעאי שהלך להקביל פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל, אמר: אלעאי אינך משובתי הרגל, שהיה ר' אליעזר אומר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב ושמחת אתה וביתך, איני, והארי' מנין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר (מלכים"ב, ד): מדוע ארז הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת, מכלל דבחורש ושבת מיחייב אינש לאקבולי אפי רביה, לא קשיא, הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה...

(סוכה, כו ע"ב)